

Fru Goebbels: sionist

Reflektera över detta: en av Nazitysklands förgrundsfigurer kunde ha blivit en ledande gestalt i staten Israel 1948. Elisabeth Braw Riccini funderar över ett kvinnoöde.

HADDE MAGDA GOEBBELS inte bött med Joseph och sina sex barn (vars namn alla började på H) i Schwanenwerder i Berlin så kunde hon ha levt med spade och nybyggarentusias som "kibbutzim" i Det förlovade landet. Hennes livsledsagare hade då inte varit en fanatisk tysk med det olyckliga namnet Joseph och ett lika olyckligt oariskt utseende, utan en rysk, sedermera tysk, jude vars namn under resan ändrades från Vasily till Victor till Chaim. Eller rättare sagt: hon hade inte längre varit kibbutzinvärdare. Hon hade varit utrikesministerns fru.

En sådan vändning tog Magda Goebbels liv. Hon kunde ha delat sitt liv med sin ungdomskärlek Victor Arlosoroff, han som sedan blev Israels förste officiella utrikesminister. I stället blev hon maka åt Hitlers propagandaminister Joseph Goebbels. Vad hände? Var Magda så ointresserad av politik att hon inte brydde sig om vad hennes ledsagare gjorde utanför hemmets fyra väggar? Eller bytte hon politisk ståndpunkt? Eller uppreppade hon som en papegoja de åsikter som mannen hade?

MAGDA GOEBBELS ÄR en gåta. Hon var enda hustru till en ledande nazist, bortsett från Eva Braun, som begick självmord när nazisternas surrealistiska statskapelse kollapsade. Och inte bara tog hon livet av sig med doktor Goebbels, hon såg till att barnen följde med dem i döden.

Fru Goebbels, född Behrend, adopterad Friedländer, sedermera med efternamnen Ritschel, Quandt och till sist Goebbels – efternamnen avslöjar en brokig historia. Man lägger märke till namnet Friedländer. Det låg som en skugga över hennes liv som nationalsocialisternas kvinnliga förebild. Hennes adop-

tivfar var jude. Men just i detta är Magda Goebbels inte ovanlig för Tyskland under första hälften av 1900-talet. Blandäktenskap var inte norm, men de var helt normala. Om det blev problem mellan makarna gällde det vanligen barnens religiösa uppfostran, men inte lade sig staten i huruvida en tysk kvinna var gift med en tysk medborgare av judisk tro eller en kristen sådan.

Det är lätt att glömma att de tyska judarna upplevde sig som tyskar före Hitler, och att de var tyskar. Judarna var bland de tappreste soldaterna i Första världskriget. De blev proportionerligt sett mer dekorerade än sina kristna landsmän.

De kunde efter nazisternas maktillträde inte tro annat än att det var ett skämt och att dessa obildade huliganer (Goebbels tillhörde med sin doktorsgrad minoriteterna) snart skulle sparkas från makten av "das Volk der Dichter und Denker". Så lojala var de med sitt land att de – som skämtet gick – gick med i parader där banderollerna förkunnade "Raus mit den Juden", själv bärande banderoller med slagordet "Raus mit uns".

DÄRFÖR VAR DET inte konstigt att Magdas mor, som råkade bli med barn med fadern i familjen där hon var tjänsteflicka, gifte sig med Saul Friedländer, som å sin sida var så stolt över dottern att han både adopterade henne och gav henne sitt namn. Därför var det heller inte konstigt att tonåringen Magda hade judiska vänner, bland dem en ung man som med sin familj hade flytt från förföljelse i

Sovjetunionen. Möjligen var det ovanligt att hon delade denne gode väns hänförelse för Palestina, det Palestina dit det judiska folket äntligen skulle återvända.

I sin biografi gör Anja Klabunde förhållandet med Victor Arlosoroff till den centrala punkten i Magdas liv. Visserligen var hon bara tonåring när hon lärde känna honom. Han talade tyska med brytning, det gjorde även hon som var upp vuxen i det fransktalande Bryssel. Victor anses ha varit Magdas livs stora kärlek, så även hos Klabunde. Det blir förstas mer dramatiskt med en flicka som så radikalt fylle sida. Hon ville till varje pris tillhöra ett utvald folk, om det nu var det av Gud eller det av Hitler utvalda.

För Magda Goebbels var inte politisk. Äktenskapet med miljonären Günther Quandt, som hon ingick när hon var 18 och han 39 år, gick i stöpet för att han inte hade någon passion. Han var för vanlig, för pragmatisk. Annat var det med Victor alias Chaim och Joseph Goebbels – utan att anta några likheter i övrigt kan man med säkerhet säga att de var lidelsefulla. Joseph gör det mycket tydligt i sin dagbok:

"Det gör inget vad man tror på; det viktiga är att man tror."

DEEN RASTLÖSA MILJONÄRSHUSTRUN Magda Quandt fortsatte enligt vissa källor sitt förhållande med Victor Arlosoroff ända till 1932, långt efter det att han hade utvandrat till Israel. Han besökte också Tyskland som officiell representant för Jewish Agency, de nya immigranternas skuggregering, men inte vilken representant som helst: Arlosoroff, David Ben Gurions förtrone, hade stigit till Head of Political Department, vilket motsvarade utrikesminister i sionisternas provisoriska regering.

1932, frågar man sig. Då var Magda redan gift med Joseph Goebbels. Han hade fascinerat henne och tusentals andra Berlinbor som sin retoriska virtuositet. Det var han som fick antalet röster för NSDAP i det röda Berlin att öka från 100 till 100 000 på två år. Han vann henne för nationalsocialismen och fick henne att läsa både MEIN KAMPF och Alfred Rosenbergs DER MYTHOS DES 20. JAHRHUNDERTS, nationalsocialisternas idéprogram.

Magda blev som rik, fränksild societetsdam Goebbels privatsekreterare och, ja, hans maka. Men det var inte Goebbels hon ville ha. Det var Hitler. Och Hitler ville ha Magda. Men eftersom han inte ansåg sig gjord för äktenskap kunde han bara ha Magda som sin kvinnliga pendang. Det, anförtrödde han sin medarbetare Wagener, kunde bara ske om hon var gift. Goebbels fick bli förklädat för Magdas och Hitlers platoniska förhållande.

CARIN GÖRING HADDE orsakat skandal genom att överge man och barn i Stockholm och följa den arbetslöse flygaren Hermann Göring till Tyskland. Deras förhållande var modellen för den dramatiska Tristan och Isolde-kärleken som bryter mot alla konventioner men som är för stark att motstå. Carin Göring, den blonda adliga kvinnan från norr som kämpade för nazismen i dess födslovänder, blev en kultfigur i Tredje riket. Hon skulle ha blivit rikets första dam – som maka till Hermann Göring, som stod näst i rang efter den ogifte Hitler – men hon dog innan NSDAP tog makten.

I stället blev Magda Goebbels, ett annat slags nazi-kon, rikets ledande dam. Hon var den trogna maken som underordnade sig sin man och födde staten många barn. Låt vara att det blev fem flickor och bara en pojke (förutom sonen från det första äktenskapet), men hon var en förebild. Hon fick Tredje rikets första "Hedersutmärkelse för tyska mödrar".

NATIONALSOCIALISTERNAS GREPP om folket vilade på irrationalism. De kunde bara härska genom att spela på känsloträngarna. Det var just vad Goebbels gjorde med den uttråkade Magda Quandt. I sitt behov av lidelse och mål i en annars grå vardag är hon representativ för många av de tyskar som gav NSDAP sitt stöd.

Magda visste dock vad hon gav sig in på när hon sa ja till mästatoratorn. En bekant sa:

BIOGRAFI

Anja Klabunde

Magda Goebbels:

Annäring av ein Leben

Bertelsmann, 1999

Fredliga fårfarmares land

Även om man bara ska surfa längs barriärrevet så ska den här boken ligga i kappsäcken, tycker Ulf Jönsson.

Översikter över länder brukar vara en pina att läsa. De broschyrer man får med sig från Utrikespolitiska institutet garanterar i och för sig att man inte trampar någon på tårna i Thailand, de är tvättade för cocktailparty. De handlar inte om landet, utan om den bild man bör ha av landet om man ska dit i tjänsten. Och utanför den pisten ska man helst inte bege sig.

HELT ANNAT ÄR DET med John H Chambers Australienguide. Den heter i original A TRAVELLER'S GUIDE TO AUSTRALIA och det är precis vad det är, fast historien redovisas från aboriginernas ankomst och framåt. Man tror sig faktiskt begripa vad som har format det australiensiska kynet, krocken mellan aboriginerna och européerna, morderlandets hjälplöshet inför får-

RESEGUIDER

John H Chambers

Historisk guide till Australien

Historiska media, 1999

farmarna som spred sig som gräshopper över den väldiga kontinenten och till och med varför de dricker "tea" vid solnedgången i stället för klockan fem och varför det kombineras med en bastant middag.

Det var inga änglar som skickades till Australien till att börja med. Men trots att de och deras ättlingar, emancipisterna, länge var i majoritet och trots vedervärdiga förhållanden och ibland godtycklig och brutal rättsskipning blev de rättskaffens människor. Brottssrekvensen i Australien låg snart under den engelska.

Charles Darwin kommenterade det 1836 under världsomseglingen. Han hade inte sett maken till social upp-ryckning. Och det visade i sin tur att generna inte predisponerar för brott. Delstaterna började som kolonier,

var och en med sin historia. Friheten var betydligt större än i USA. I slutet av 1800-talet kunde Victoria införa skyddstullar mot all import, även britisk, medan New South Wales tillämpade radikal frihandel. Följaktligen uppstod också en lönsam smuggeltrafik. Statsförbundet kunde trots det in-stitutas 1901 i påfallande samja. Det behövdes inget inbördeskrig för att skapa nationen.

CHAMBERS FÖR OSS ända fram till 1990-talet. Australien genomgick sam-mär ungdomsrevolt som övriga västerlandet och har börjat att ta itu med denna skuldtynda frågan om aborigi-nerna.

Vi får också veta att South Australia som på 1970-talet införde den mest liberala pornografilagstiftningen sedan hade dramatiskt högre våld-täktssiffror än det sippa Queensland. Sådana små detaljer hjälper resenären genom timmarna i terminalerna på sin väg "down under". Det här är en bra bok.

ULF JÖNSSON